

עם ביאור
הפּתח והפּבּוּד

זהר הקדוש

ראש השנה • הדין הנעשה בראש השנה

וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, אֵלֶיךָ בֵּית דִּין רַבְרָבָא - אלו בית דין הגדול, כי הם **בְּנֵי הָאֱלֹהִים וְדָאִי**, כי 'אלהים' הוא מידת הבינה, והבית דין הגדול הם **בְּנֵי דְמַלְכָּא קְרִיבִין לְגַבִּיהָ** - בניו של המלך הקרובים אליו, כלומר הם נמשכים מן הבינה, ולכן נקראים 'בני אלהים'. ומפרש, **וְאֵינֻן שְׂבָעִין מִמֶּנּוּ, דְּסִתְרִין תְּדִירָא לְמַלְכָּא** - והם שבעים מלאכים הממונים שסובבים תמיד את המלך הקדוש ברוך הוא, **וְאֵינֻן חֲתִכִּין דִּינָא עַל עֲלָמָא** - והם חותכים את גזר הדין על אומות העולם.

לאחר שהתבאר כי 'ויבאו בני האלהים' הוא המשך הכתוב שאמר כי הדין הוא 'להתייבב על'.

וממשיך לדרוש את המשך הכתוב שאמר **וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַבֵּב עַל ה'**. ומקשה רבי שמעון, וכי 'על ה' קיימי' - וכי הם באים לדון את הקב"ה חס ושלום. ומשיב רבי שמעון כי אין הכוונה שהם באים לדון את הקב"ה, אלא **בְּשַׁעְתָּא דְּאֵלֶיךָ קְרִיבִין עַל דִּינָא** - בשעה שהדינים עומדים לדון את העולם, **דִּינָא קְדָמָא דְּכָלָא בֵּיה** - הדין הראשון שהכל נכלל בו, כלומר עיקר הדין, הוא 'על ה' דהיינו על כבוד הקב"ה. ומפרש, כי בתחילה שואלים הבית דין למעלה, **מָאן הוּא דְּלֹא יוֹקִיר לְשָׁמָא דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא** - מי הוא זה שאינו מכבד את שמו הו"ה של הקדוש ברוך הוא, שאין בו יראת שמים, ודָּלָא יוֹקִיר לְאוֹרֵייתָא וּלְעִבְדֵּי - ומי הוא זה שאינו מכבד את התורה לעבדיה שהם תלמידי החכמים העובדים לתורה בלימודם. **אוּף הָכִי** - כמו כן מכריזים למעלה ושואלים, **מָאן הוּא דְּלֹא חִיֵּשׁ עַל יִקְרָא דְּשָׁמָא קְדִישָׁא דְּלֹא יִתְחַלֵּל בְּאַרְעָא** - מי הוא זה שאינו חושש על כבודו של השם הקדוש שלא יתחלל ברבים בארץ. **וְכֵן מָאן הוּא דְּלֹא חִיֵּשׁ לִיקְרִיהָ דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא** - מי הוא זה שאינו חושש לכבודו של הקדוש ברוך הוא, אלא מרבה בכבוד עצמו וממעט את כבוד ה'. **וְכֵן מָאן הוּא דְּלֹא שׁוֹי יִקְרָא לְשָׁמָא דָּא** - מי הוא זה שאינו נותן כבוד לשם הקדוש הזה, על ידי שאינו חושש להזכיר שם שמים לבטלה.

כיון שהתבאר שיעקר הדין הוא על כבוד ה', מפרש לפי זה סוף הפסוק 'ויבאו גם השטן בתוכם להתייבב על ה'.

כיון שבאו בני האלהים להתייבב על ה' לדון את מי שלא חש לכבוד ה', אז **וַיָּבֹאוּ גַם הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם לְהִתְיַבֵּב עַל ה'**, ומשמעו שמגיע סמא"ל בתוך הדינים לתבוע את הדין, ומה שכתוב **גַּם' לְרִבּוֹת הָיָא נִקְבָּא דִּילֵיהָ** - את הנקבה שלו שהיא לילית, שמצטרפת עמו לתבוע את הדין על החוטאים. **אוּף הָכִי** - גם הם באים 'להתייבב על ה'', שהוא לתבוע את הדין על אלו שאינם חשים לכבוד ה', דָּאִיהוּ חִיֵּשׁ נִמִּי לִיקְרָא דְּשָׁמָא דָּא - כי גם השטן חושש לכבוד של השם הקדוש הזה של הקב"ה, כי הם אינם מזכירים שם שמים לבטלה.

במאמר זה מבאר רבי שמעון ענין הדין הנעשה בראש השנה. תחילה יבואר ענין 'ויהי' איזו בחינת צער הוא, ואחר כך יבואר ענין שני ימי ראש השנה, הטעם שהם שני ימים, ודרגת הדין שבהם. ואחר כך יבואר על ידי מי נידון האדם, וכן יבואר כי עיקר הדין הוא על כבוד ה'. ואגב יבאר ענין איוב שנחלקו בו אם היה מישאל או מאומות העולם, ויבאר אליהו ענין צדיק ורע לו שייסוריו מגינים על הדור. ואחר יחזור לענין הדין שבראש השנה, ויבאר כי המתווה נידון על ידי הקב"ה בעצמו שהוא דן לטוב, ויפרש איך צריך להתוודות והטעם שהוא נידון רק ע"י הקב"ה.

כל 'ויהי היום' שבמקרא הוא ראש השנה.

אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, לִימָא לָן מַר, מֵאֲלִין מְלִין מְעֻלָּתָא דְּרָאשׁ הַשָּׁנָה - יאמר לנו הרב מאלו הדברים הטובים שנאמרו בסוד ענין יום ראש השנה. **פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר** לפרש סוד ענין יום ראש השנה, על פי פירוש הכתוב **וְיָהִי הַיּוֹם' (מלכים ב' ד ה, איוב א ו).** ומפרש, **בְּכָל אֲתֵר דְּכָתִיב וְיָהִי אִיהוּ צֶעַר** - בכל מקום שכתוב 'ויהי', הכוונה שהיה בזמן ההוא צער ארעי. ואם כתוב **וְיָהִי בִימִי**, הכוונה שהיה אז צער ודאי וקבוע, ואם כתוב **וְיָהִי הַיּוֹם'**, הוא יומא דאית ביה צער - היום שיש במקצתו צער ובמקצתו יש שמחה, ודָּא הוּא - וזהו יום ראש השנה, שהוא יומא דאית ביה דִּינָא קְשִׁיָּא עַל עֲלָמָא - היום שיש בו דין קשה על העולם עד זמן תקיעת שופר. לכן מה שכתוב **וְיָהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֱלִישָׁע אֶל שׁוֹנִם' (מלכים שם), יוֹמָא דְּרָאשׁ הַשָּׁנָה הוּא** - יום ראש השנה היה, ואז נפקדה האשה השונמית. ומוסיף, **וּבְכָל אֲתֵר** - ובכל מקום שנאמר **וְיָהִי הַיּוֹם'**, דָּא - זהו יום ראש השנה, ולכן גם מה שכתוב **אֶצֶל אִיּוֹב' (שם) וְיָהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַבֵּב עַל ה'** ויבאו גם השטן בתוכם, **יוֹם רָאשׁ הַשָּׁנָה הוּא**.

ומבאר הטעם שיש שני ימי ראש השנה.

ומוסיף רבי שמעון, **בְּכָל זְמַנָּא תְּרִין יוֹמִין אֵינֻן** - בכל זמן ראש השנה הם שני ימים, כלומר אפילו בארץ ישראל. ושואל רבי שמעון, **מָאִי טַעְמָא** - מה הטעם שהוא שני ימים. ומשיב רבי שמעון, **בְּגִין דְּלֵהוּ יִצְחָק כָּלִיל דִּינָא וְרַחֲמִי** - כדי שיהא יום ראש השנה שהוא בבחינת יצחק הרומז על מידת הדין, כלול מדין ורחמים, כי יום הראשון הוא בבחינת דינא קשיא והיום השני היא בבחינת דינא רפא הכלולה ברחמים, ולכן צריך להיות **תְּרִין יוֹמִין וְלֹא חֵד** - שני ימים ראש השנה אפילו בארץ ישראל יום אחד, **דְּאֶלְמָלָא יִשְׁתַּכַּח יַחֲדָאִי, יַחֲרִיב עֲלָמָא** - שאם תימצא מידת הדין יחידי ביום אחד לבד, תחריב מידת הדין את העולם בדינים הקשים.

ומסיים רבי שמעון, **וְעַל דָּא כָּתִיב תְּרִין זְמַנִּין** - ועל כן כתוב שתי פעמים אצל איוב **(שם) וְיָהִי הַיּוֹם' (שם פסוק יג), להורות על שני ימי ראש השנה.**

לאחר שביאר רבי שמעון כי 'ויהי היום' שנאמר אצל איוב היינו יום ראש השנה, ממשיך לבאר את המשך הפסוק 'ויבאו בני האלהים להתייבב על ה' ויבאו גם השטן בתוכם, איך מרומז בו הדין שנעשה בראש השנה.

ומתחיל רבי שמעון לבאר מה שנאמר אצל איוב בפסוק השני (ב א). 'ויהי היום

כיון שביאר רבי שמעון את הפסוק של פרשת איוב, מבאר בדרך אגב הטעם שלקה איוב בייסורים.

הכא אפליגו עמודין קדמאין דעלמא - כאן נחלקו עמודי עולם הראשונים למה לקה איוב, מאחר והיה צדיק גמור. **חד אמר, איוב מחסידי**

אומות העולם הוה, ולכן לקה, כי אילו היה מבני ישראל לא היה לוקה. **וחד אמר, איוב מחסידי ישראל הוה, ואלקי לכפרא על עלמא** - ואף על פי כן לקה כדי לכפר על העולם. ומביא ראיה לכך שהצדיק לוקה כדי לכפר על ישראל, דהא **יומא חד אשפחיה** - שהרי יום אחד מצאו **רב המנונא לאליהו הנביא, אמר ליה** אליהו הנביא לרב המנונא, הנה **נדא תנינן** (ראה ברכות ז.) **דאית צדיק ורע לו** בעולם הזה, ומאידך יש **רשע וטוב לו** בעולם הזה, ושאל אליהו לרב המנונא מה הטעם לזה. **אמר לו רב המנונא, צדיק שרע לו בעולם הזה**, היינו **כל שמועטין לו חובותיו** - חטאיו, ולכן **נותנין לו בעולם הזה את חובו**, כדי למרק את מיעוט חטאיו, ויקבל שכר שלם לעולם הבא, **ועל פן יש צדיק ורע לו בעולם הזה**. **וכל שמועטין עוונותיו, וממועטין זכותיו** - מצוותיו, **נותנין לו שכרו בעולם הזה**, כדי שיוכל לבא על ענישו לעולם הבא, ועל כן יש **רשע וטוב לו בעולם הזה**. **אמר ליה אליהו הנביא לרב המנונא, דינאי דמארי עלמא עמיקין** - הדינים שמביא רבונו של עולם יש להם כוונה עמוקה, **אבל בשעתא דבעי קודשא בריך הוא לכפרא חובין דעלמא, אלקי דרועא דלהון, ואסי לכולהו** - אבל בשעה שרוצה הקדוש ברוך הוא לכפר את החטאים של העולם, הוא מכה בזרוע של העולם, שהם הצדיקים שהם בחינת 'זרועות עולם', ובה מרפא את כל העולם וסולח לעוונותיהם. ולכן יש צדיק ורע לו, כי הקב"ה מכה אותו כדי לכפר על ידי זה את עוונות הדור. ומביא משל לזה, **מתל לאסטיא, דאלקי דרועא דלהון, לשיזבא לכל שייפין** - משל לרופא שמכה את הזרוע ומקזיז דם ממנו, כדי להציל בזה את כל האברים. והוא **כמה דכתיב** אצל הצדיק **'והוא מחולל מפשעינו'** מן המעונותינו מוסר שלומנו עליו ובחברתו נרפא לנו' **וגו'** (ישעיה נג ה), והיינו, שהצדיק מחולל ומדוכא בייסורים מפשעי בני ישראל, ועל ידי זה נרפאים ונסלחים עוונות בני ישראל. ומדברים אלו של אליהו מוכיח רבי שמעון כי יתכן שהצדיק לוקה כדי לכפר על עוונותיהם של ישראל, ומעתה אפשר לפרש שאיוב היה מחסידי ישראל, אלא שלקה כדי לכפר על העולם.

ועתה חזור למה שהתבאר לעיל כי ביום ראש השנה הוא יום הדין שבו דנים שבעים הסנהדרין של בית דין של מעלה את העולם,

ומפרש איך אפשר שיהיה דינו על ידי הקב"ה שהוא דין לטוב.

כמה דאתמר - כמו שלמדנו, כי **בההוא יומא** - באותו יום **של ראש השנה, דקיימינו שבועין קתדראין למידן דינא לעלמא** - שעומדים שבועים כסאות חשובים בעבור הסנהדרין למעלה כדי לישב ולדון דין לעולם,

כמה אינון מארי תריסין קטיגורין דקיימי לעילא - הרבה הם בעלי מגינים שהם קטגורים העומדים למעלה הבאים להלחם עם בני העולם. **אלין מיימינין לזכו ואלין משמאלין לחובא** - אלו מיימינים לזכות, ואלו משמאלים לחובה, **לאדכרא חובין דעלמא, חובין דכל חד וחד** - ומזכירים את חטאי העולם וחטאי כל אחד ואחד. **ועל דא אצטריך לבר נש לפרשא חוביו, כל חד וחד כמה דאיהו** - ועל כן צריך האדם לפרש את חטאיו, כל אחד ואחד מחטאיו כפי חטאיו שיש לו, **בגין דמאן דמפרש חטאיו, לא אתמרס דיניה אלא בידא דמלכא קודשא בריך הוא בלחודי** - כיון שמי שמפרש את חטאיו, אין נמסר דינו אלא רק בידיו של המלך הקדוש ברוך הוא בלבד, **ומאן דדאין ליה קודשא בריך הוא איהו לטב** - ומי שהקדוש ברוך הוא דן אותו הוא נידון לטוב.

ומביא רבי שמעון ראיות שצריך לפרט את החטאים.

ועל דא בעא דוד מלכא - ועל זה ביקש דוד המלך **ואמר 'שפטני אלהים' (תהלים מג א), אנת ולא אחרא** - דוקא אתה תשפטי ולא אחר. **וכן שלמה אמר, 'לעשות משפט עבדו' (מלכים א' ח נט), ומשמעו, הוא ולא אחרא** - הוא הקדוש ברוך הוא יעשה את המשפט, ולא אחר. **וכל בית דין בדילין** - נבדלים ממונו, אם הוא מתוודה על חטאיו, כיון שרק הקב"ה דן אותו. **ועל דא אצטריך לון לפרשא חובין דכל שייפא ושייפא, וכל מה דעביד בפרט** - ועל כן צריך לפרט חטאי כל אבר ואבר שעשה עמהם, וכל מה שעשה בפרט. **דהא הוא דכתיב** - זהו מה שכתוב (תהלים לב ה) **'חטאתי אודיעך ונעוני לא כסיתי אמתתי אודך עלי פשעי לה' וגו', והיינו שהודיע כל חטא וחטא בפרט, מתקיים מה שכתוב לבתר** - אחר כך **'ואתה נשאת עון חטאתי סלה' (שם)** - שהקדוש ברוך הוא נושא עונו, כיון שהוא דן אותו בעצמו. ושואל רבי שמעון, **מנלן** - מנין לנו שצדיקים לפרט את החטאים. ומשיב, **ממשה, דכתיב** (שמות לב לא) **'וישב משה אל ה' ויאמר אנא חטא העם הזה חטאה גדלה ויעשו להם אלהי זָהָב וגו', הרי שפירט את החטא. וכן ב'ישיראל כתיב (שמואל א' יב י) 'חטאנו כי עזבנו את ה' ונעבד את העֲלִילִים ואת העֲשִׁתוֹת', הרי שפירטו בני ישראל את החטא.**

הכא אפליגו עמודין קדמאין דעלמא. חד אמר, איוב מחסידי אומות העולם הוה. וחד אמר, מחסידי ישראל הוה, ואלקי, לכפרא על עלמא. דהא יומא חד אשפחיה רב המנונא לאליהו, אמר ליה, ודאי תנינן (ראה ברכות ז.) דאית צדיק ורע לו, רשע וטוב לו. אמר, צדיק, כל שמועטין לו חובותיו, נותנין לו בעולם הזה חובו, ועל פן צדיק ורע לו. וכל שמרופין עוונותיו, וממועטין זכותיו, נותנין לו שכרו בעולם הזה, רשע וטוב לו. אמר ליה, דינאי דמארי עלמא עמיקין, אבל בשעתא דבעי קודשא בריך הוא לכפרא חובין דעלמא, אלקי דרועא דלהון, ואסי לכולהו. מתל לאסטיא, דאלקי דרועא, לשיזבא לכל שייפין. כמה דכתיב (ישעיה נג ה) 'והוא מחולל מפשעינו' וגו'.

כמה דאתמר, בההוא יומא של ראש השנה, דקיימינו שבועין קתדראין למידן דינא לעלמא, כמה אינון מארי תריסין, קטיגורין, דקיימי לעילא. אלן מיימינין לזכו ואלין משמאלין לחובא, לאדכרא חובין דעלמא, חובין דכל חד וחד. ועל דא אצטריך לבר נש, לפרשא חוביו, כל חד וחד כמה דאיהו, בגין דמאן דמפרש חטאיו, לא אתמרס דיניה, אלא בידא דמלכא, קודשא בריך הוא בלחודי. ומאן דדאין ליה קודשא בריך הוא, איהו לטב.

ועל דא בעא דוד מלכא, ואמר 'שפטני אלהים' (תהלים מג א), אנת, ולא אחרא. וכן שלמה אמר 'לעשות משפט עבדו' (מלכים א' ח נט), הוא, ולא אחרא, וכל בית דין בדילין מננו. ועל דא אצטריך לון לפרשא חובין דכל שייפא ושייפא, וכל מה דעביד בפרט. דהא הוא דכתיב (תהלים לב ה) 'חטאתי אודיעך וגו', לבתר 'ואתה נשאת עון חטאתי סלה' (שם). מנלן. ממשה, דכתיב (שמות לב לא) 'אנא חטא העם הזה וגו'. ב'ישיראל כתיב (שמואל א' יב י) 'חטאנו כי עזבנו את ה'.

נפשי צמאה לדעת כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

אדידע 437-0054 (07) אדידע 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66